

ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК

ЗА

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 90439

1886.

ОД

С В Е С К Е

I — XXIV

У БЕОГРАДУ

ИЗДАЊЕ И ШТАМПА КРАЉЕВСКО-СРПСКЕ ДРЖАВНЕ ШТАМПАРИЈЕ

21. „Историја српских школа у Угарској“ — од Петра Деспотовића — страна 515—519;
551—555; 591—596; 818—819; 895—900.
22. „О кометама“ — превод Здравка Рајковића — страна 555—560;
596—599; 773—776; 820—823; 863—868.
23. „Школовање деце румунске народности у Краљ. Србији“ — од
Богољуба Јовановића — страна 685—690; 725—728; 759—767
24. „Пријемни испити у Вишој женској школи 1878—79 до 1885—86.
школске године — од Богољуба Јовановића — страна 80—809; 850—855
25. „Класично образовање“ — превод М. Д. — страна 815—819
26. „Васпитање и пољска привреда у нашим основним школама —
дра Ник. Ј. Петровића — страна 859—863; 900—902
27. „Степеновање и кореновање“ — од Срете Ј. Стојковића — страна 980—984
28. „Класицизам или реализам“ — од Алексе Станојевића — страна 984—987 1017—1020.

Б. Белешке о просвети и школама

1. Државни издаци за наставу у Јевропи	страна	39
2. Колико траје похођење школа у разним државама у Јевропи	„	39
3. Пољопривредна Продужна настава у Аустрији	„	39
4. Статистика аустријске наставе	„	40
5. Велике школе у Аустрији	„	40
6. Хонорари писцима у старо доба	„	40
7. Плате учитеља основних школа у неким немачким варошима и покрајинама	„	77—78
8. Стање основних школа у Чешкој 1885 године	„	78—80
9. Непопуњена места у основним школама у Краљевини Србији 1884-85 год.	„	80
10. Испитани професорски кандидати	„	117; 446
11. Школске штедионице у Угарској	„	117—118
12. Број ђака у средњим школама аустријским	„	118
13. Школе у Пешти	„	118
14. Испити учитељске способности	„	118
15. Издаци на све школе у вароши Милану	„	118
16. Кажњавање ђака у Немачкој	„	118
17. Знатне старине	„	118
18. Школе у Саксонској	„	119
19. Средње школе у Будим Пешти	„	119
20. Велике школе у Немачкој	„	119
21. Белгијски министар просвете	„	119
22. Школе у Црној Гори	„	119
23. Скромна награда	„	119
24. Лужички Срби	„	119—120
25. Двеста годишњи јубилеј штампи у Америци	„	120
26. Нови наставни план виших девојачких школа у Угарској	„	120
27. Народне школе у Белгији	„	120
28. Новине у Свету	„	120
29. О италијанском државном буџету за школе и апсаве	„	159
30. Нови похођачи енглеских музеја	„	159
31. Универзитет у Лајпцигу	„	159
32. Америка колевка човечанства	„	159
33. Петроградски универзитет у 1885-6. школској години	„	159
34. Школе руских балтичких провинција	„	200
35. Књижевна ралња у Немачкој	„	200
36. Новинарска Статистика	„	200
37. Школе и верозаконска борба на западу	„	240
38. Школе у Галицији	„	240
39. Да деца не иду на играчке	„	240
40. Опомена француској омладини	„	240
41. Дела Вука Стев. Караџића	„	279—280
42. Беседа француског министра просвете у Бордоу	„	280
43. Нова руска експедиција за Сиберију	„	280
44. Школска светковина у Сомбору	„	320

ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК

Издаје два пут сваког месеца у свескама од 3 и
више табака. Цена је: за Србију 12 дин., а за Црну
Гору, Бугарску, Босну, Херцеговину, Аустро-Угарску,
Румунију и Турску 15 динара на годину.

ПРЕТПЛАТА СЕ ШАЉЕ

Управи

Кр. Срп. државне штампарије.

А РУКОПИСИ УРЕДНИШТРУ.

XVI СВЕСКА

У Београду 31. Августа 1886.

ГОДИНА VII

ШКОЛОВАЊЕ ДЕЦЕ РУМУНСКЕ НАРОДНОСТИ у Краљевини Србији

Познато је да у Србији има становника румунске народности. По попису у 1866. године било је таквих становника 127.545. Године 1874. становништво није пописано по народности. Приликом садањег пописа људства и имаовине, узета је у пописне табакe и рубрика за констатовање народности, и тако моћи ће се знати колико има становника у Србији од које народности, кад се прикупљени статистички материјал буде уредио.

Међу тим служећи се подацима из пописа људства у 1866. години¹⁾, ми видимо да је било становника

У ОКРУГУ:	СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Крајинском	24.446	42.954	2.599	294	70.293
Црноречком	25.894	26.056	1.308	26	53.824
Пожаревачк.	87.757	48.571	4.263	205	140.796
Ђуријском	45.383	9.827	668	6	55.884
Свега	183.480	127.408²⁾	8.838	531	320.257

Од сто становника долазило је

У ОКРУГУ	НА СРБЕ	РУМУНЕ	ЦИГАНЕ	ОСТАЛЕ
Крајинском	34.78	61.11	3.70	0.41
Црноречком	48.60	48.90	2.45	0.05
Пожаревачком	62.33	34.50	3.02	0.35
Ђуријском	81.21	17.58	1.20	0.01
У опште	57.29	39.78	2.76	0.17

Као што се види из ових бројева највише Румуна има у окрузима који се граниче са краљевином Румунијом. Кад су се у Србију доселили Румуни то није још довољно испитано и објашњено, но по свој прилици то

¹⁾ Види *Државопис Србије* III. страна 100. и В. Јакшич, *О племенномъ составѣ населенія въ княжествѣ Сербскомъ* стр. 20.

²⁾ Горе смо показали да је број становника румунске народности у 1866 години износио свега 127.545, а у ова четири округа било их је 127.408; разлика између ова два броја износи 147. Од овог броја било је у Београду њих 99, а у Смедереву 20, остатак пак у другим окружним варошима.

досељавање Румуна могло је бити за времена најтежег турског притиска, кад је народ српски своју отаџбину оставио и у Угарској насељавао се. Интересна је та околност, да су имена велике већине села у којима је данас становништво румунске народности, српска, а то је опет довољан доказ да та места нису била пуста кад су се ту доселили Румуни, него да су Срби тек доцније и мало по мало остављали своја огњишта овим досељеницима, јер само тако могло је село задржати своје старо српско име.

Не упуштајући се даље у испитивање овога предмета, ми смо ради да овде покажемо један други моменат од не малог интереса, т. ј. на меру у којој се школују деца румунска, поређујући то са школовањем српске деце.

Податке о ђацима узимамо из почетка 1882—83. школске године, а изложићемо их за сваки срез посебице.

Пошто школску општину обично састављају више села, ми ћемо најпре показати колико у свакој такој општини има села и становника по народности.

Почињемо са срезом *Брзопаланачким* у округу крајинском.

Школска општина	МЕСТА КОЈА ЧИ- НЕ ШКОЛСКУ ОПШТИНУ	Б Р О Ј С Т А Н О В Н И К А				
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	У ОПШТЕ
Брзопаланачка	2	168	992	9	1	1080
Михаиловачка	2	5	1753	22	—	1780
Плавњанска	1	—	1145	7	—	1152
Празовска	1	—	1177	—	—	1177
Цањевска	1	26	1792	18	2	1838
Свега	7	199	6769	56	3	7027

У почетку 1882—83. школске год. било је

У ШКОЛИ :	У Ч Е Н И К А	У ОПШТЕ
Брзопаланачкој	39 ¹⁾	87
Михайловачкој	2	62
Плавњанској	—	32
Праовској	—	56
Џањевској	1	50
Свега . .	42	287

Према томе било је од сто становника

У ШКОЛИ :	У Ч Е Н И К А	У ОПШТЕ
Брзопаланачкој	23·21	8·06
Праовској	—	4·76
Михайловачкој	40·00	3·48
Плавњанској	—	2·78
Џањевској	3·85	2·72
Свега . .	21·11	4·08

У целој срезу било је свега 21.553 становника, међу овима 13.580 Румуна, 606 Цигана и 3 иначе страни. Кад се од овога одузме број становника у горе наведених пет општина, онда остаје 7.165 Срба, 6.811 Румуна и 550 Цигана, свега 14.526 становника.

У петнаест основних школа среза брзопаланачког било је 567 ученика и 48 ученица, свега дакле 615 ђака. Пошто је у горњих пет школа било 287 ђака, то остаје за других десет 328 ђака. Кад овај број поредимо с бројем становника, онда излази, да је од сто становника у опште било у основној школи њих 2·26. Међу тим како се у ових десет школа не помиње ни један ђак румунске народности, то треба број ђака поредити само са српским становницима; и по томе учило је од стотине ових 4·58 основну школу.

У целој срезу било је

	СТАНОВНИКА	ЂАКА
Срба . . .	7.364	370
Румуна . . .	13.580	245
Свега . .	21.553	615

Према томе походило је основне школе од сто становника народности

српске . . .	њих 5·02
румунске . . .	„ 1·80
У опште . .	„ 2·86

Кад би смо узели, да је од извесног броја српских становника било у основној школи

¹⁾ У ове бројеве узети су и ученице женске школе и то 14 српске и 12 румунске народности.

100 ђака, онда према горњим размерама излази да је од равног броја румунских становника било само њих 36 у основној школи.

У срезу *кључом* било је свега 11.596 ^{да} новника, и то : 1.310 Срба,

9.632 Румуна,

633 Цигана и

21 иначе страних.

Основних школа имао је овај срез свега 13, и то 11 мушких и две женске.

У следећем прегледу имамо број становника у оним школским општинама, у којима походе школу и ђаци румунске народности.

Школска општина	МЕСТА КОЈА ЧИ- НЕ ШКОЛСКУ ОПШТИНУ	Б Р О Ј СТАНОВНИКА				
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Великоврбичка	2	12	1165	—	—	1177
Великокамен.	2	35	944	264	—	1243
Грабовичка .	2	6	1883	76	—	1965
Кладовска .	2	739	800	221	18	1778
Кладушничка	2	3	732	6	—	741
Корбовска .	3	8	1408	8	—	1424
Петровоселска	1	361	17	4	—	382
Ртковска . .	1	—	712	8	—	720
Сипска . . .	1	2	383	12	—	397
Текијска . .	1	135	815	29	3	982
Свега .	17	1301	8859	628	21	10809

У почетку 1882—83. школске године било је

У ШКОЛИ :	У Ч Е Н И К А	У ОПШТЕ
Великоврбичкој .	6	51
Великокаменичкој .	1	40
Грабовичкој . .	—	50
Кладовској . . .	79 ¹⁾	175
Кладушничкој . .	—	42
Корбовској . . .	—	56
Петровоселској .	25	26
Ртковској	—	41
Сипској	—	31
Текијској	16 ²⁾	102
Свега . .	127	614

Кад број ђака поредимо с бројем становника, ми налазимо да је било од сто становника

¹⁾ Од ових бројева ученица 39 а 33 у женској школи.

²⁾ Међу овима 6 и 28 ученица у женској школи.

У ШКОЛИ:	СРПСКИХ РУМУНСКИХ У ОПШТЕ		
	У	Ч	Е Н И К А
Текијској	11·85	10·15	10·39
Кладовској	10·69	9·24	9·84
Сипској	—	7·85	7·81
Петровоселској . .	6·93	4·76	6·81
Ртковској	—	5·69	5·69
Кладушничкој . . .	—	5·69	5·67
Великоврбичкој . .	50·00	3·86	4·33
Корбовачкој	—	3·95	3·93
Великокаменичкој .	2·86	3·23	3·22
Грабовичкој	—	2·55	2·54
Свега	9·76	5·12	5·68

Пошто смо у овај преглео узели и обе женске школе, то је у овом срезу остала само још једна основна школа.

Као што смо напред казали, било је у срезу Бључком

	СТАНОВНИКА	ЋАКА
Срба	1.310	158
Румуна	9.632	487
Свега	11.596	645

И по томе учило је основну школу од сто становника: српских њих 12·06

румунских „ 5·06

У опште 5·56

При међусобном поређењу ових размера излази, да од равног броја становника походе основну школу 100 српских а само 42 румунска ђака.

О школским општинама у срезу *крајинском* имамо овај преглед.

Школска општина	Места која чине школску општ.	СТАНОВНИКА				
		Б	Р	О	Ј	
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Брусничка	2	1448	292	42	—	1782
Великојасиковач .	2	8	1862	—	—	1870
Кобишничка	2	2	3157	63	—	3222
Лучка	3	127	1894	16	—	2037
Мокрањска	1	8	1447	35	2	1492
Радужевацка	4	91	3099	25	22	3237
Рогљевска	3	821	370	42	7	1240
Свега	17	2505	12121	223	31	14880

У почетку 1882—83. године било је

У ШКОЛИ:	СРБА РУМУНА У ОПШТЕ		
	У	Ч	Е Н И К А
Брусничкој	30	21	51
Великојасиковској .	—	49	49
Кобишничкој	—	92 ¹⁾	92
Лучкој	—	36	36
Мокрањској	—	33	33
Радужевацкој	—	70 ²⁾	70
Рогљевској	21	10	31
Свега	51	311	362

Било је дакле од сто становника

У ШКОЛИ:	СРПСКИХ РУМУНСКИХ У ОПШТЕ		
	У	Ч	Е Н И К А
Брусничкој	2·07	6·29	2·87
Великојасиковској .	—	2·62	2·62
Рогљевској	2·56	2·39	2·50
Мокрањској	—	2·22	2·21
Радужевацкој	—	2·24	2·16
Кобишничкој	—	2·86	2·85
Лучкој	—	1·88	1·77
Свега	2·04	2·51	2·43

У овом срезу било је свега 24.605 становника, и то: 11.449 Срба, 12.444 Румуна, 669 Цигана и 43 иначе страних.

У 16 основних школа, од којих су 14 мушких а 2 женске, било је у почетку 1882—83. школске године 624 ученика и 53 ученица, свака 677 ђака.

Према томе остаје нам у овом срезу још седам основних школа са 315 ђака а на 9.725 становника, од којих је било 8.944 Срба, 323 Румуна, 446 Цигана и 12 иначе страних.

Кад овај број становника поредимо с бројем ђака, онда се види да је од сто становника походило основну школу њих 3·24 Међу тим кад број ђака поредимо само са српским становништвом, јер су сви ти ђаци били Срби, ова размера увећава се на 3·52.

У опште походило је у овом срезу основну школу од сто становника

Срба њих 3·42

Румуна „ 2·29

Свега 2·75

Из ових размера види се, да је од равног броја становника походило основну школу 100 Срба а 67 Румуна.

¹⁾ Међу овим ученицима има 27 ученица.

²⁾ Међу овим ученицима има 26 ученица.

У четвртом срезу округа крајинског, у срезу *поречкоречком*, било је свега 7.180 становника, а од ових 1.044 Срба, 5.961 Румуна, 168 Цигана и 7 иначе страних.

Основних школа имао је овај срез седам, и то 6 за мушку а једну за женску децу.

Колико је становника у појединим школским општинама, види се из овог прегледа

Школска општина	Б Р О Ј				
	Места која чине школску општ.	С Т А Н О В Н И К А			
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ
Голубињска	1	129	458	13	—
Горњанска	1	8	1610	16	—
Доњомилановач	3	894	852	105	6
Клокочевачка	2	—	836	12	—
Рудноглавска	1	3	935	12	—
Црнајска	2	10	1270	10	1
Свега	10	1044	5961	168	7

У почетку 1882—83. школске године било је ученика :

У ШКОЛИ :	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Голубињској	25	5	30
Горњанској	2	30	32
Доњомилановачкој	105 ¹⁾	17 ¹⁾	122
Клокочевачкој	—	26	26
Рудноглавској	1	40	41
Црнајској	—	48	48
Свега	133	166	299

Било је дакле од сто становника

У ШКОЛИ :	СРПСКИХ РУМУНСКИХ У ОПШТЕ		
	У	Ч	Е
Доњомилановачкој	11.74	1.77	6.56
Голубињској	19.38	1.06	5.00
Рудноглавској	33.33	4.22	4.32
Црнајској	—	3.75	3.72
Клокочевачкој	—	3.07	3.07
Горњанској	25.00	1.84	1.98
Свега	12.74	2.78	4.13

Кад бисмо узели да је од хиљаде српских становника походило основну школу њих сто, онда према горњим размерама од равног броја Румуна походе школу само 22.

О броју становника за цео округ *крајински*, изузимајући варош Неготину, имамо овај

¹⁾ Од ових у женској школи 32 и 5 ученица.

преглед, односно оних школских општина у којима је било и ђака Румуна.

Срез	ШКОЛСКИХ ОПШТИНА	Б Р О Ј				
		С Т А Н О В Н И К А				СВЕГА
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	
Брзопаланачки	5	199	6769	56	3	7027
Кључки	10	1301	8859	628	21	10809
Крајински	7	2505	12121	223	31	14880
Поречкоречки	6	1044	5961	168	7	7180
Свега	28	5049	33710	1075	62	39896

У почетку школске 1882 — 83. године било је

У Ч Е Н И К И			
У ШКОЛАМА СРЕЗА :	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Брзопаланачког	42	245	287
Кључког	127	487	614
Крајинског	51	311	362
Поречкоречког	133	166	299
Свега	353	1.209	1.562

Кад се број становника пореди с бројем ђака, онда излази да је било од сто становника

У ШКОЛАМА СРЕЗА :	СРПСКИХ РУМУНСКИХ У ОПШТЕ		
	У	Ч	Е
Кључког	9.76	5.12	5.68
Поречкоречког	12.74	2.78	4.16
Брзопаланачког	21.11	3.59	4.08
Крајинског	2.04	2.51	2.40
Свега	6.99	3.47	3.92

На сто српских ђака који су од извесног броја становника походили основне школе, долазило је ђака румунских у школама среза :

Крајинског	123
Кључког	53
Поречкоречког	22
Брзопаланачког	17
У опште	50

Само у срезу крајинском било је међу ђацима релативно више Румуна, а у остала три среза Срби су били у већини.

Друге мере добијамо кад узмемо у рачун све становнике.

Срез	Б Р О Ј С Т А Н О В Н И К А				
	СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Брзопаланачки	7364	13580	606	3	21553
Кључки	1310	9632	633	21	11596
Крајински	11449	12444	669	43	24605
Поречкоречки	1044	5961	168	7	7180
Свега	21167	41617	2076	74	64934

Бака било је у свима школама

СРЕЗА :	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Брзопаланачког	370	245	615
Кључког	158	487	645
Крајинског	392	285	677
Поречкоречког	133	166	299
Свега	1053	1183	2236

Кад ове бројеве поредимо с бројем становника, ми онда налазимо, да је било од сто становника

У ШКОЛАМА СРЕЗА :	СРПСКИХ РУМУНСКИХ У ОПШТЕ		
	У Ч Е Н И К А		
Кључког	12·06	5·06	5·56
Поречкоречког	12·74	2·78	4·16
Брзопаланачког	5·02	1·80	2·86
Крајинског	3·42	2·29	2·75
Свега	4·97	2·84	3·44

Од равног броја становника похода је основне школе

У СРЕЗУ :	У Ч Е Н И К А	
	СРБА	РУМУНА
Крајинском	100	67
Кључком	100	42
Брзопаланачком	100	36
Поречкоречком	100	22
У опште	100	57

Пошто у срезу кључком налазимо најповољнији резултат у погледу школовања деце румунске народности, интересно ће бити поређење његово с осталим срезовима.

Тако од извесног броја становника походило је основне школе

У СРЕЗУ :	У Ч Е Н И К А	
	СРБА	РУМУНА
Кључком	100	42
Поречкоречком	106	23
Брзопаланачком	42	15
Крајинском	28	19

Из овог поређења видимо, да се српска деца школују најмање у срезу крајинском, а румунска деца у срезу брзопаланачком.

У округу *приоречком* само су два среза. У овом прегледу имамо податка за срез *бољевачки*.

Школска општина	Места која чине школску општ.	Б Р О Ј С Т А Н О В Н И К А				
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Валакоњска	1	—	1835	15	—	1850
Злотска	1	36	3090	11	—	3137
Малонизворска	1	370	590	9	—	969
Ласовска	2	920	557	20	—	1497
Луковска	1	438	271	133	—	842
Подгорачка	1	27	3273	16	—	3316
Свега	7	1791	9616	204	—	11611

У почетку 1882 — 83. школске године било је

У ШКОЛИ :	У Ч Е Н И К А		
	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Валакоњској	—	43	43
Злотској	4 ¹⁾	156 ¹⁾	160
Малонизворској	12	14	26
Ласовској	18	16	34
Луковској	22	6	28
Подгорачкој	4	49	53
Свега	60	284	344

Према томе било је од сто становника

У ШКОЛИ :	СРПСКИХ РУМУНСКИХ У ОПШТЕ		
	У Ч Е Н И К А		
Злотској	11·11	5·03	5·29
Луковској	5·02	1·48	3·33
Малонизворској	3·24	2·34	2·68
Валакоњској	—	2·32	2·32
Ласовској	1·96	2·77	2·27
Подгорачкој	14·81	1·49	1·60
Свега	3·35	2·82	2·96

У овом срезу било је свега 24.039 становника, и то : 10.721 Срба, 12.768 Румуна, 546 Цигана а 4 иначе страни. Основних школа било је свега *једанаест* (10 мушких а једна женска) са 453 ученика и 68 ученица. Свега дакле ђака 521.

Кад од овог броја одузмемо ђаке који су походили горњих седам школа, онда остаје још 177 ђака на четири основне школе овога

¹⁾ Овде је узето 1 и 46 ученица.

среза, и то на 12.428 становника, од којих је било 8.930 Срба, 3.152 Румуна, 342 Цигана и 4 иначе страни.

Поредимо ли тај број с бројем ђака, онда видимо да је од стотине становника походило основну школу само њих 1·42; али пошто између ових 177 ђака није било ни једног румунске народности, то се ова размера увећава на 2·00 кад се број ђака пореди само са српским становништвом.

У опште походило је основне школе у овом срезу од сто становника

Срба њих 2·21

Румуна „ 2·23

Свега „ 2·17

Румуни су имали релативно нешто више ђака у основним школама, него ли Срби; али је тај вишак врло незнатан (као 100 : 99).

У срезу *зајечарском* било је свега 25.385 становника, и то : 12.066 Срба, 12.896 Румуна и 423 Цигана.

Основних школа било је свега 13; од ових било је седам са румунским ђацима.

У овом прегледу изложене су општине ових седам школа са својим бројем становника.

Школарска општина	Места која нису школска општина	Б Р О Ј				
		С Т А Н О В Н И К А				
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Борска	1	—	556	7	—	563
Брестовачка . .	1	1	1221	19	—	1241
Бучјанска . . .	1	—	678	4	—	682
Грђанска . . .	2	560	1623	27	—	2210
Кривељска . . .	1	15	1997	20	—	2032
Оштрељска . . .	1	—	681	8	—	689
Слатинска . . .	1	10	1205	—	—	1215
Свега	8	586	7961	85	—	8632

У почетку 1882—83. школске године било је

У ШКОЛАМА :	У Ч Е Н И К А	У О П Ш Т Е
Борској	—	19
Брестовачкој . .	—	51
Бучјанској . . .	—	22
Грђанској . . .	28	38
Кривељској . . .	—	42
Оштрељској . . .	—	46
Слатинској . . .	—	35
Свега . 28	253	281

Од сто становника

СРПСКИХ	РУМУНСКИХ	У О П Ш Т Е
ПОХОДИЛО ЈЕ ШКОЛУ : Б И Л О Ј Е У Ч Е Н И К А		
Оштрељску . . .	—	6·68
Брестовачку . .	—	4·11
Борску	—	3·37
Бучјанску	—	3·23
Грђанску	5·00	2·31
Слатинску	—	2·90
Кривељску	—	2·08
Свега . 4·78	3·15	3·28

У осталих шест школа овога среза било је 330 ђака од 16.753 становника; међу овима било је 11.480 Срба, 4.935 Румуна и 338 Цигана. Кад тај број ђака поредимо с бројем српских становника, онда излази да је од стотине ових било у основној школи њих 2·87. Уопште пак походило је основне школе у срезу *зајечарском* од сто становника

Срба њих 2·97

Румуна „ 1·97

Свега „ 2·41

(Наставиће се)

ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК

Издази два пут сваког месеца у свескама од 3 и
више табана. Цена је: за Србију 12 дин., а за Црну
Гору, Бугарску, Босну, Херцеговину, Аустро-Угарску,
Румунију и Турску 15 динара на годину.

ПРЕТПЛАТА СЕ ПЛАЋЕ

Управи
Кр. Срп. државне штампарије.
А РУКОПИСИ УРЕДНИШТРУ.

XVII СВЕСКА

У Београду 15. Септембра 1886.

ГОДИНА VII

ШКОЛОВАЊЕ ДЕЦЕ РУМУНСКЕ НАРОДНОСТИ у Краљевини Србији

(Наставак)

Ако узмемо да је од извесног броја српских становника походило основну школу сто ученика, онда по овим размерама излази, да је од равног броја румунских становника било у основној школи само 66 ученика.

За цео *црногорски* округ, изузимајући о-
кружну варош Зајечар, имамо ове податке.

Срез	СРПСКИХ ОПШТИНА	Б Р О Ј С Т А Н О В Н И К А				
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Бољевачки.	6	1791	9616	204	—	11611
Зајечарски	7	586	7961	85	—	8632
Свега . .	13	2377	17577	289	—	20243

У почетку школске 1882-83. године било је

У ШКОЛАМА СРЕЗА:	У Ч Е Н И К А		
	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Бољевачког	60	284	344
Зајечарског	28	253	281
Свега	88	537	625

Кад ове бројеве поредимо с бројем становника, онда видимо, да је било од сто становника.

У ШКОЛАМА СРЕЗА;	СРПСКИХ РУМУНСКИХ У ОПШТЕ		
	У Ч Е Н И К А		
Зајечарског	4:78	3:15	3:26
Бољевачког	3:35	2:89	2:96
Свега	3:70	3:01	3:09

Из овога види се да је у оним школским општинама, у којима је било ђака од једне и друге народности, била ова односна размера између ученика српских и румунских, и то у срезу:

Бољевачком	као	100:86
Зајечарском	„	100:66
У опште	„	100:81

До других размера долазимо кад поредимо с бројем ђака све становништво. У овом прегледу имамо број укупног становништва.

Срез	Б Р О Ј С Т А Н О В Н И К А				
	СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ИНАЧЕ СТРАНИХ	СВЕГА
Бољевачки.	10721	12768	546	4	24039
Зајечарски.	12066	12896	423	—	25385
Свега . .	22787	25664	969	4	49424

У свима основним школама.

СРЕЗА:	Б И Л О Ј Е Ђ А К А		
	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Бољевачког	237	284	521
Зајечарског	358	253	611
Свега	595	537	1.132

Од сто становника,

У СРЕЗУ:	СРБА РУМУНА У ОПШТЕ		
	Б И Л О Ј Е Ђ А К А		
Зајечарском	2:97	1:97	2:41
Бољевачком	2:21	2:23	2:17
Свега	2:61	2:09	2:29

На сто ученика Срба, који су школу по-
ходили, долазило је ученика Румуна у срезу:

Бољевачком	101
Зајечарском	66
У опште	80

Ако у овом погледу поредимо срез зајечарски са срезом бољевачким, онда имамо ове односне размере и то:

за ученике српске . .	као	100:74
» » румунске . .	„	100:113
» „ у опште . .	„	100:90

Округ *пожаревачки* подељен је у седам срезова, и у свима има мање више и румунских становника, а по томе и румунске деце у основним школама.

У срезу *голубачком* биле су само четири школе, које су походили и румунски ђаци.

У овом прегледу имамо број становника у те четири школске општине.

Школека општина	МЕСТА КОЈА ЧИНЕ ШКОЛ- СКУ ОПШТ.	Б Р О Ј				
		С Т А Н О В Н И К А				
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Браничево	4	1906	168	10	1	2085
Голубац	10	2138	1445	146	5	3734
Добра	2	538	460	6	6	1010
Зеленике	4	511	646	4	—	1161
Свега	20	5093	2719	166	12	7990

У почетку 1882—83 године било је.

У ШКОЛИ:	У Ч Е Н И К А		
	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Браничевској . . .	65	23	88
Голубачкој (мушкој) . . .	71	28	99
Добранској	25	4	29
Зеленичкој	28	13	41
Свега	189	68	257

Од сто становника.

ПОХОДИЛО ЈЕ ШКОЛУ:	Б И Л О	У Ч Е Н И К А
Браничевску . . .	3·41	12·85
Зеленичку	5·48	2·00
Добранску	4·65	0·85
Голубачку	3·32	1·75
Свега	3·71	2·35

У целој срезу било је свега 12·776 становника, и то: 9040 Срба, 3448 Румуна, 276 Цигана и 12 од друге народности.

Основних школа било је у срезу 7 за мушку и једна за женску децу. Ове школе походило је 357 ученика и 30 ученица, свега 387 ђака. Кад од овог броја одузмемо 257 ђака, колико је било у горенаведене четири школе, онда остаје још 130 ђака на 4786 становника, од којих има 3947 Срба, 729 Румуна и 110 Цигана.

Кад остатак ђака поредимо с овим бројем становника, онда излази, да је од сто становника у опште било у основној школи 2·72 ђака, а од становника Срба на по се 3·29.

У опште походило је основне школе у овом срезу од сто становника:

Срба њих	3·53
Румуна	1·97
Свега	3·03

Од равног броја становника једне и друге народности било је у основним школама 100 српских а само 56 румунских ђака.

Срез *звизи* имао је свега шест основних школа, и у свима било је ђака румунске народности.

Овај преглед показује број становника у дотичним школским општинама.

Школска оп- штина	МЕСТА КОЈА ЧИНЕ ШКОЛСКУ ОПШТ.	Б Р О Ј				
		С Т А Н О В Н И К А				
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Волујска . . .	1	104	725	15	—	844
Дубочка . . .	1	11	2283	45	—	2339
Кучајнска . . .	2	514	412	16	138	1080
Кучевска . . .	2	1135	751	44	—	1930
Мишљеновач . .	2	742	228	13	—	983
Нересничка . .	2	20	2069	103	—	2192
Свега . . .	10	2526	6468	236	138	9368

У почетку 1882—83. године било је.

У ШКОЛИ:	У Ч Е Н И К А		
	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Волујској	—	25	25
Дубочкој	1	34	35
Кучајнској	22	19	41
Кучевској	35	30	65
Мишљеновачкој . . .	28	20	48
Нересничкој	2	42	44
Свега . . .	88	170	258

Кад се број ученика пореди с бројем становника, онда излази, да је од сто становника

ПОХОДИЛО ЈЕ ШКОЛУ:	Б И Л О	У Ч Е Н И К А
Мишљеновачкој . .	3·77	9·13
Кучајнској	4·28	3·36
Кучевској	3·08	3·77
Волујској	—	3·38
Нересничкој . . .	10·00	1·93
Дубочкој	9·09	1·46
Свега . . .	3·48	2·48

Пошто у овом срезу није било више школа осим ових шест, то нам остаје да број ђака поредимо још са целим становништвом.

Свега било је у овом срезу 10.866 становника, и то: 2835 Срба, 7522 Румуна, 371

Цигана и 138 друге народности. По томе по-
ходило је основне школе у овом срезу од сто
становника:

Срба . . . њих 3·10

Румуна . . . „ 2·26

у опште . . 2·37

Ако узмемо да је од извесног броја срп-
ских становника било у основној школи 100
ђака, то су према горњим размерама била
само 73 од равног броја становника румунских.

Срез *млавски* имао је свега 30·022 ста-
новника, а од ових: 15.044 Срба, 14.330 Ру-
муна, 603 Циганина и 45 иначе страних.

Основних школа, у којима је било и ру-
мунских ђака, имао је овај срез свега десет.

У овом прегледу имамо број становника
за ових десет школских општина.

Школска оп- штина	Места која чине школску општ.	Б Р О Ј СТАНОВНИКА				
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Добрињска . .	4	1455	406	44	—	1905
Дубочка . . .	1	—	934	4	—	938
Кладуровска .	1	—	750	7	2	759
Кобиљска . . .	2	19	1235	4	—	1258
Манастиричка .	1	1	1092	4	—	1097
Мелничка . . .	1	7	1641	38	—	1686
Петровачка . .	3	2299	446	24	33	2802
Рановачка . . .	1	9	2200	23	—	2232
Рашаначка . .	1	12	1433	—	1	1446
Стамничка . .	2	741	1129	37	—	1907
Свега . . .	17	4543	11266	185	36	16030

У почетку 1882—83, године било је.

У ШКОЛИ:	У Ч Е Н И К А		
	СРЕА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Добрињској	26	8	34
Дубочкој	—	28	28
Кладуровској	—	38	38
Кобиљској	—	31	31
Манастиричкој	—	31	31
Мелничкој	—	53	53
Петровачкој	139	12	151
Рановачкој	3	70	73
Рашаначкој	—	41	41
Стамничкој	16	20	36
Свега	184	332	516

Према томе било је од сто становника.

У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ:	СРЕА РУМУНА У ОПШТЕ		
	У	Ч	Е Н И К А
Петровачкој	6·05	1·39	5·39
Кладуровској	—	5·01	5·01
Рановачкој	33·33	3·15	3·27
Мелничкој	—	3·16	3·14
Дубочкој	—	2·99	2·99
Рашаначкој	—	2·86	2·84
Манастиричкој	—	2·83	2·83
Кобиљској	—	2·50	2·47
Стамничкој	2·16	1·72	1·89
Добрињској	1·79	1·78	1·78
Свега	4·05	2·89	3·22

Пошто је срез *млавски* имао свега 20
основних школа, то онда остаје још 10 школа
у којима није било ђака румунске народности.
У ових десет школа било је свега 364 ђака
ито на 13·992 становника, од којих је долазило
на Србе 10·501, на Румуне 3·064 на Цигане 418
и 9 на друге народности.

Кад овај број ђака поредимо с бројем
становника, ми налазимо да је од сто ста-
новника било у основној школи њих 2·60.
Али како су ови ђаци били све сами Срби
то их ваља поредити само са српском станов-
ништвом, и онда се размера увећава на 3·47.

У целој срезу походило је основне школе
од сто становника:

Срба њих 3·64

Румуна . . . „ 2·32

у опште . . „ 3·00

Од равног броја становника једне и друге
народности походило је основне школе 100
српских и 64 румунска ђака.

У срезу *моравском* било је само шест о-
сновних школа, које су походили и румунски
ђаци.

У овом прегледу имамо број становника
у ових шест школских општина.

Школска оп- штина	Места која чине школску општ.	Б Р О Ј СТАНОВНИКА				
		СРЕА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Арнаутпоповачка	3	833	842	12	—	1687
Влашкодојска . .	1	539	784	40	—	1363
Породинска . . .	1	81	2212	39	—	2332
Пр'овска	4	1009	1639	33	8	2689
Ракиначка	1	1099	332	49	—	1480
Сибничка	2	670	199	80	—	899
Свега	12	4231	6008	203	8	10450

У овим школама било је у почетку 1882-83. школске године ученика

и то у школи :	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Арнаутоповачкој	20	13	33
Влашкодолској	29	40	69
Породинској	6	47	53
Пр'овској	38	32	70
Ракиначкој	33	8	41
Сибничкој	33	6	39
Свега	159	146	305

Кад ове бројеве поредимо с бројем становника појединих школских општина, ми налазимо, да је било од сто становника

у основној школи :	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
У Ч Е Н И К А			
Влашкодолској	5·38	4·85	5·06
Сибничкој	4·93	2·62	4·34
Ракиначкој	3·00	2·10	2·77
Пр'овској	3·77	1·96	2·60
Породинској	7·41	2·09	2·27
Арнаутоповачкој	2·40	1·52	1·96
Свега	3·76	2·35	2·92

Као што се из ових размера види, у свима овим школама румунских ђака било је мање него српских.

У целоме моравском срезу било је свега 18.999 становника, а од ових: 11.274 Срба, 7.167 Румуна, 443 Циганина и 25 друге народности.

Основних школа имао је овај срез 13, и то 11 мушких и 2 женске. Ове школе почело је учити 1882-83. школске године 571 ђак, и то: 531 ученик и 40 ученица.

Кад од овог броја одузмемо ђаке, који су учили у горенаведених шест школа, онда нам долази на осталих седам школа 266 ђака, и то на 8459 становника, од којих је било 7043 Срба 1159 Румуна, 240 Цигана и 17 иначе страних.

Од сто становника у опште походило је основне школе њих 3·14; али пошто су ови ђаци све Срби, то према броју српских становника овај се проценат увећава и износи 3·78.

Кад све становнике моравскога среза поредимо с укупним бројем ђака, онда налазимо, да је походило основну школу од сто становника:

Срба	Њих 3·77
Румуна	2·04
у опште	3·02

Од извесног броја становника походило је дакле основне школе у срезу моравском 100 српских и 54 румунска ђака.

У срезу *омољском* било је свега 13.617 становника, а од ових долазило је 5.968 на Србе, 7.513 на Румуне, 121 на Цигане и 15 је било друге народности.

Основних школа имао је овај срез *једанаест*, и то 10 за мушку а једну за женску децу. Ове школе походило је свега 386 ђака и то: 340 ученика и 46 ученица.

Школа, у којима је имало и румунских ученика, било је седам.

(Наставиће се)

ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК

Издава се два пута сваког месеца у свескама од 3 и
више табака. Цена је: за Србију 12 дин., а за Црну
Гору, Бугарску, Босну, Херцеговину, Аустро-Угарску,
Румунију и Турску 15 динара на годину.

ПРЕТПЛАТА СЕ ШАЉЕ

Управи

Кр. Срп. државне штампарије.

А РУКОПИСИ УРЕДНИШТРУ.

XVIII СВЕСКА

У Београду 30. Септембра 1886.

ГОДИНА VII

ШКОЛОВАЊЕ ДЕЦЕ РУМУНСКЕ НАРОДНОСТИ у Краљевини Србији

(Свршетак)

У овом прегледу имамо број становника у ових седам школских општина.

Школска општина	МЕСТА КОЈА ЧИНЕ ШКОЛСКУ ОПШТУ	Б Р О Ј С Т А Н О В Н И К А				
		С Р Б А Р У М У Н А Ц И Г А Н А О С Т А Л И Х				С В Е Г А
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	
Близначка . . .	3	577	338	10	—	925
Жагубичка . . .	1	1014	968	21	13	2016
Јасиновска . . .	3	11	1218	5	1	1235
Крепољинска . . .	2	629	716	7	—	1352
Лазничка . . .	1	11	2066	19	1	2097
Осаничка . . .	1	—	1288	12	—	1300
Сигачка . . .	2	12	870	10	—	892
Свега . . .	13	2254	7414	84	15	9817

У почетку 1882—83. школске године било је ученика

У ШКОЛИ:	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Близначкој . . .	9	20	29
Жагубичкој . . .	31 ¹⁾	64 ¹⁾	95
Јасиновској . . .	3	31	34
Крепољинској . . .	23	16	39
Лозничкој . . .	—	33	33
Осаничкој . . .	—	34	34
Сигачкој . . .	—	22	22
Свега . . .	66	220	286

Од сто становника

ПОХОДИЛО ЈЕ ШКОЛУ:	Б И Л О	Р У М У Н А	У О П Ш Т Е
Жагубичку . . .	3·06	6·39	4·71
Близначку . . .	1·56	5·75	3·14
Крепољинску . . .	3·66	2·21	2·88
Јасиновску . . .	27·27	2·53	2·75
Осаничку . . .	—	2·62	2·62
Сигачку . . .	—	2·50	2·47
Лазничку . . .	—	1·58	1·57
Свега . . .	2·93	2·91	2·91

Из ових размера види се, да је разлика између Срба и Румуна по све незнатна.

Као што смо напред већ казали, било је у овом срезу свега 11 основних школа (10 мушких и једна женска). Кад од овог броја

¹⁾ Међу свима било је ученица 14 и 24.

оузмемо 8 школа, онда нам остају још 3 школе са 100 ученика а на 3800 становника, од којих је било 49 Румуна и 37 Цигана, а остали били су Срби.

Према томе походило је ове школе од сто становника њих 2·69.

Кад поредимо све становништво овога среза с укупним бројем ђака, онда излази да је походило основне школе у срезу омољском од сто становника

Срба . . . њих 2·78

Румуна . . . „ 2·93

у опште . . . „ 2·83

Походило је дакле основну школу од равног броја становника: 100 Срба и 105 Румуна.

Пожаревачки срез имао је свега 17 основних школа са 969 ђака. У 9 школа било је међу ђацима и румунске деце.

Број становника у ових девет школских општина имамо у овом прегледу.

Школска општина	МЕСТА КОЈА ЧИНЕ ШКОЛСКУ ОПШТУ	Б Р О Ј С Т А Н О В Н И К А				
		С Р Б А Р У М У Н А Ц И Г А Н А О С Т А Л И Х				С В Е Г А
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	
Батовачка . . .	1	582	12	21	—	615
Брежанска . . .	1	276	785	17	8	1086
Великоселска . . .	2	1521	436	217	—	2174
Лучичка . . .	4	2221	241	87	—	2549
Малопрнићска . . .	1	564	87	58	—	709
Пољанска . . .	1	583	884	29	—	1496
Салаковачка . . .	2	622	247	240	—	1109
Трњанска . . .	3	1105	310	27	8	1450
Шапинска . . .	2	1148	219	39	7	1413
Свега . . .	17	8622	3221	735	23	12601

У почетку 1882—83. школске године било је ученика

У ШКОЛИ:	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Батовачкој . . .	37	4	41
Брежанској . . .	33	15	48
Великоселској . . .	83	50	133
Лучичкој . . .	54	7	61
Малопрнићској . . .	32	14	46
Пољанској . . .	16	31	47

У ШКОЛИ:	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Салаковачкој	36	13	49
Трђанској	35	18	53
Шапинској	26	10	36
Свега	352	162	514

О сто становника

ПОХОДИЛО ЈЕ ШКОЛУ:	Б И Л О	Ј Е	У Ч Е Н И К А
Батовачку	6.36	12.12	6.67
Малопрнићску	5.67	10.37	6.49
Великоселску	5.46	7.66	6.12
Брежанску	11.96	1.85	4.42
Салаковачку	5.79	2.67	4.41
Трђанску	3.17	5.22	3.66
Пољанску	2.74	3.40	3.14
Шапинску	2.26	3.77	2.55
Лучичку	2.43	2.53	2.35
Свега	4.08	4.07	4.08

И у овом срезу имамо подједнаку размеру односно школовања Срба и Румуна у оним општинама, где је мешовито становништво.

У целој срезу било је свега 27.012 становника и то: 22.125 Срба, 3.518 Румуна, 1.283 Циганина и 86 друге народности.

Ако од овог броја одузмемо становништво у горенаведених девет школских општина, онда остаје на 8 школа 455 ђака, 14.411 становника, од којих је било 13.503 Срба, 297 Румуна, 548 Цигана и 63 друге народности.

Кад с овим бројем поредимо број ђака онда излази да је од сто становника у опште походило основну школу њих 3.16. а на по се од Срба њих 3.37.

У целој пожаревачком срезу било је у основним школама од сто становника.

Срба	3.65	ђака
Румуна	4.60	"
у опште	3.59	"

На сто српских ђака долазило је 126 ђака румунских, од подједнаког броја становника једне и друге народности.

Рамски срез имао је свега 21.783 становника, од ових: 16.680 Срба, 4.738 Румуна, 342 Циганина и 23 од друге народности.

Основних школа има само пет, у којима је било ђака српских и румунских. Број становника у ових 5 школских општина налази се у овом прегледу.

Школска општина	Б Р О Ј					
	МЕСТА КОЈА ЧИНЕ ШКОЛСКУ ОПШТУ	СТАНОВНИКА				СВЕГА
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	
Кисиљевска	7	1974	1441	68	—	3483
Макачка	2	1438	446	16	—	1900
Рабровска	4	718	1196	14	—	1928
Рамска	1	87	200	—	2	289
Средњевска	3	763	640	8	—	1411
Свега	17	4980	3923	106	2	9011

Бака је било у почетку 1882—83. школске године и то:

У ШКОЛИ:	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Кисиљевској	21	36	57
Макачкој	45	9	54
Рабровској	39	13	52
Рамској	8	15	23
Средњевској	34	6	40
Свега	147	79	226

Кад број ђака поредимо с бројем становника, онда налазимо да је од сто становника

ПОХОДИЛО ШКОЛУ:	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Рамску	9.20	7.43	7.96
Макачку	3.13	1.95	2.84
Средњевску	4.46	0.93	2.83
Рабровску	5.43	1.07	2.70
Кисиљевску	1.06	2.39	1.64
Свега	2.95	1.96	2.51

У срезу рамском има свега 11 школа, и то: 10 за мушку и једна за женску децу; остаје дакле још 6 школа са 417 ђака, од којих је било 309 ученика и 108 ученица, и то на 12.772 становника (11.700 Срба, 815 Румуна, 236 Цигана и 21 друге-народности).

Према томе долазило је на сто становника у опште 3.27 ђака. Како су међу тим ови ђаци само Срби, то се ова размера увећава на 3.56 кад број ђака поредимо само са српским становницима.

Кад све ђаке ових једанаест школа поредимо са становништвом целог среза, ми налазимо да је било у основним школама од сто становника

Срба	3·38 ђака
Румуна	1·67 „
у опште	2·95 „

Од равног броја становника једне и друге народности походило је основне школе у срезу рамском 160 српских а само 49 румунских ђака.

За цео *пожаревачки* округ, осем вароши Пожареваца, имамо овај преглед о школским општинама, у којима походе школу и румунска деца.

Срез	БРОЈ ШКОЛСКИХ ОПШТИНА	СТАНОВНИКА				
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Голубачки	4	5093	2719	166	12	7990
Звишки	6	2526	6468	236	138	9368
Млавски	10	4543	11266	185	36	16090
Моравски	6	4231	6008	203	8	10450
Омољски	7	2254	7464	84	15	9817
Пожаревачки	9	8622	3221	735	23	12601
Рамски	5	4980	3923	106	2	9011
Свега	47	32249	41069	1715	234	75267

У средњу руку долазило је на једну школску општину:

Срба	686
Румуна	874
Цигана	37
Друге народности	5
становника у опште	1601

У почетку 1882—83. школске године било је ученика

У ШКОЛАМА СРЕЗА :	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Голубачког	189	68	257
Звишког	88	170	258
Млавског	184	332	516
Моравског	159	146	305
Омољског	66	220	286
Пожаревачког . . .	352	162	514
Рамског	147	79	226
Свега	1185	1177	2362

При поређењу ових бројева са становништвом, налазимо, да је било од сто становника

	СРБА	РУМУНА	У ПОШТЕ				
У ШКОЛАМА СРЕЗА :	У	Ч	Е	Н	И	К	А
Пожаревачког	4·08		4·07				4·08
Млавског	4·05		2·89				3·22
Голубачкиг	3·71		2·35				3·22
Моравског	3·76		2·35				2·92
Омољског	2·93		2·91				2·91
Звишког	3·48		2·48				3·75
Рамског	2·95		1·96				2·51
Свега	3·67		2·74				3·14

Пошто су овде обухваћене само оне школе, у којима је било ђака од обе народности, то неће бити без интереса ако горње размере међу собом поредимо.

Односна размера између ученика Срба и Румуна била је у школама среза:

Пожаревачког	као 1000:998
Омољског	„ 1000:993
Млавског	„ 1000:714
Звишког	„ 1000:713
Рамског	„ 1000:664
Голубачког	„ 1000:633
Моравског	„ 1000:625
у опште	„ 1000:747

Другим речма: од равног броја становника Румуни имали су у основним школама за 25·3 процената мање ученика!

Међу тим ове размере, доста неповољне спуштају се још ниже, кад се број ђака пореди с целим становништвом.

Целокупан број становника имамо у овом прегледу.

Срез	БРОЈ СТАНОВНИКА				
	СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Голубачки	9040	3448	276	12	12776
Звишки	2835	7522	371	138	10866
Млавски	15044	14330	603	45	30022
Моравски	11274	7167	443	25	18909
Омољски	5968	7513	121	15	13617
Пожаревачки	22125	3518	1283	86	27012
Рамски	16680	4738	342	23	21783
Свега	82966	48236	3439	344	134985

Према укупном броју становника треба да ставимо и број ђака свију основних школа у округ пожаревачком.

У свима основним школама

СРЕЗА :	Б И Л О Ј Е У Ч Е Н И К А		
	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Голубачког . . .	319	68	387
Звишког . . .	88	170	258
Млавског . . .	548	332	880
Моравског . . .	425	146	571
Омољског . . .	166	220	386
Пожаревачког .	807	162	969
Рамског . . .	564	79	643
Свега . . .	2917	1177	4094

Према томе било је дакле од сто становника

У СРЕЗУ :	СРБА			РУМУНА			У ОПШТЕ		
	У	Ч	Е	Н	И	К	А	У	ОПШТЕ
Пожаревачком .	3·65			4·60				3·59	
Голубачком . .	3·53			1·97				3·03	
Моравском . . .	3·77			2·04				3·02	
Млавском . . .	3·64			2·32				3·00	
Рамском	3·38			1·67				2·95	
Омољском . . .	2·78			2·93				2·83	
Звишћом	3·10			2·26				2·37	
Свега	3·52			2·44				3·03	

Ако узмемо, да је од хиљаде српских становника било њих сто у основним школама, онда према горњим размерама излази, да је од равног броја румунских становника било у основним школама среза :

Пожаревачког .	126	ђака
Омољског . . .	105	"
Звишког	73	"
Млавског	64	"
Голубачког . .	56	"
Моравског . . .	54	"
Рамског	49	"
у опште . . .	69	ђака

Као што се види из овог поређења, Румуни имају у два среза (пожаревачком и омољском) повољнију размеру него што је налазимо код Срба.

Кад срез пожаревачки поредимо с осталим срезовима, онда излази, да је од равног броја становника било у основним школама

СРЕЗА :	У Ч Е Н И К А		
	СРБА	РУМУНА	
Пожаревачког . . .	100	126	
Моравског	103	56	
Млавског	100	64	

Голубачког	96	54
Рамског	93	46
Звишког	85	62
Омољског	76	80

Српске деце има дакле релативно најмање у школама среза омољског, а румунске у срезу рамском.

Остаје још да видимо како стоји округ *ђу-пријски* у погледу школовања румунске деце.

У сва три среза овога округа било је 1882—83. године свега *девет* школа, које су походили и румунски ђаци.

Срез *десиотовачки* имао је *три* такве школе, а у овом прегледу имамо број становника за те три школске општине.

Школска општина	Б Р О Ј					
	МЕСТА КОЛА	ЧИНЕ ШКОЛСКУ ОПШТ.	СТАНОВНИКА			
			СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ
Бељајска . . .	2	521	707	—	—	1228
Дворишка . . .	11	2493	791	8	—	3292
Медвеђска . . .	5	2433	549	69	—	3051
Свега	18	5447	2047	77	—	7571

У почетку 1882—83. школске године било је

У ШКОЛИ :	У Ч Е Н И К А		
	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Бељајској . . .	11	28	40
Дворишкој . . .	32	14	46
Медвеђској . . .	43	5	48
Свега	86	48	134

Од сто становника

ШКОЛСКЕ ОПШТИНЕ	СРБА			РУМУНА			У ОПШТЕ		
	Б И Л О Ј Е У Ч Е Н И К А								
Бељајске	2·11			4·10			3·26		
Медвеђске	1·77			0·81			1·57		
Дворишке	1·28			1·75			1·40		
Свега	1·56			2·26			1·77		

У опште узев размера је за Румуне повољнија, они су имали у две школе релативно више ђака него ли Срби.

Овај срез имао је свега 16.245 становника; од њих је било 13.837 Срба, 2075 Румуна и 333 Цигана.

Основних школа било је у срезу шест са 289 ђака.

Кад од овог броја одузмемо 134 ђака, колико је било у горње три школе, онда остаје у друге три школе још 155 ђака на 8.674 становника, од којих је било 8.390 Срба, 28 Румуна и 256 Цигана.

Према томе било је у ове три школе, које су имале само српске ђаке, од сто становника у опште њих 1·79, а од Срба на по се њих 1·85.

При поређењу целог становништва с бројем ђака види се, да је било у свима основним школама среза десетотвачког од сто становника :

Срба 1·74 ђака

Румуна 2·31 „

у опште . 1·78 „

Размера ђака код Румуна много је повољнија, јер на сто српских ђака долазила су 133 румунска.

Срез *параћински* имао је свега 8 основних школа и то: 7 мушких и једну женску, са 543 ученика, 150 ученица и свега 693 ђака.

Становника било је у овом срезу свега 21.138, од ових долазило је 17.734 на Србе, 3.149 на Румуне. Цигана је било 109 а 146 друге народности.

Од основних школа само је у две било поред српских ђака и ђака румунских.

Број становника у ове две школске општине имамо у овом прегледу.

Школска општина	МЕСТА КОЈА ЧИНЕ ШКОЛСКУ ОПШТУ	СТАНОВНИКА				
		Б	Р	О	Ј	СВЕГА
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	
Бигреничка .	2	264	1322	—	—	1586
Сењска . .	7	2815	1027	—	—	3842
Свега .	9	3079	2349	—	—	5428

У почетку 1882—83. школске године било је ученика

У ШКОЛИ :	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Бигреничкој .	4	36	40
Сењској . . .	50	8	58
Свега . .	54	44	98

Од сто становника

ШКОЛСКЕ ОПШТИНЕ :	Б И Л О	Ј Е	У Ч Е Н И К А
Бигреничке . .	1·52	2·72	3·15
Сењске	1·78	0·78	1·51
Свега . .	1·75	1·87	1·81

При међусобном поређењу ових размера види се, да је на сто српских ученика долазило 107 румунских.

Кад овако поређење учинимо и са осталих шест школа овога среза, у којима је било свега 595 ђака (међу њима 150 ученица) на 15.710 становника (14.655 Срба, 800 Румуна, 109 Цигана и 146 друге народности), онда излази да је од сто становника походило основну школу њих 3·79, дакле још једном толико колико ове прве две школе, у којима је било ђака Срба и Румуна.

Кад све становништво поредимо с укупним бројем ђака свих школа среза параћинског, ми онда видимо, да је било у основним школама од сто становника :

Срба њих 3·10

Румуна „ 1·40

у опште . „ 3·28

И по томе од равног броја становника походило је основне школе 100 Срба а само 45 Румуна.

У срезу *ресавском* има свега осам основних школа, и то седам мушких и једна женска. У почетку 1882—83. школске године походило је те школе 461 ученик и 97 ученица, свега дакле 558 ђака. У четири школе било је међу ученицима и румунске деце.

О броју становника у ове четири школске општине имамо овај преглед.

Школска општина	МЕСТА КОЈА ЧИНЕ ШКОЛСКУ ОПШТУ	СТАНОВНИКА				
		Б	Р	О	Ј	СВЕГА
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	
Бобовска . .	3	434	1724	31	—	2189
Војштанска .	4	1662	291	6	—	1959
Дубничка . .	2	745	145	11	—	901
Тропоњска .	3	740	1256	6	—	2002
Свега .	12	3581	3416	54	—	7051

У почетку 1882—83. године било је ученика

У ШКОЛИ :	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Бобовској . . .	—	30	30
Војштанској .	32	4	36
Дубничкој . .	22	8	30
Тропоњској . .	21	14	35
Свега . . .	75	56	131

Од сто становника

	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
ШКОЛСКЕ ОПШТИНЕ:	Б И Л О	Ј Е	У Ч Е Н И К А
Дубничке . . .	2·95	5·13	3·33
Војштанске . .	1·93	1·35	1·84
Тропоњске . .	2·84	1·11	1·75
Бобовске . . .	—	1·71	1·37
Свега . . .	2·09	1·61	1·86

У ове четири школе било је дакле румунских ђака релативно мање него ли ђака српских.

Као што смо напред већ казали, овај је срез имао осам основних школа; остају нам дакле још четири основне школе са 427 ђака а на 8.716 становника, од којих је било 7.376 Срба, 1.167 Румуна, 150 Цигана и 23 друге народности.

Ове четири основне школе походило је 4·90 ђака од сто становника; а кад број ђака поредимо само са српским становништвом, пошто су и ђаци били само Срби, то онда излази, да је од сто српских становника походило ове основне школе њих 5·79.

Становника имао је срез ресавски свега 15.767 (10.957 Срба, 4.583 Румуна, 204 Цигана и 23 друге народности). Кад овај број поредимо с бројем ђака, онда налазимо да је било у основним школама од сто становника:

Срба	њих 4·58
Румуна	1·22
у опште	3·54

Према томе походило је основне школе од равног броја становника 100 Срба, а Румуна само 26.

За цео округ *Ћупријски*, осим вароши Ћуприје, имамо овај преглед о броју становника у оним школским општинама, у којима је било становништво српско и румунско.

Срез	ШКОЛСКИХ ОПШТИНА	Б Р О Ј С Т А Н О В Н И К А				
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
		СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Деспотовачки .	3	5447	2047	77	—	7571
Параћински .	2	3079	2349	—	—	5428
Ресавски . .	4	3581	3416	54	—	7051
Свега . .	9	12107	7812	131	—	20050

У почетку школске 1882—83. године било је ученика

У ШКОЛАМА СРЕЗА:	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Деспотовачког . . .	86	48	134
Параћинског	54	44	98
Ресавског	75	56	131
Свега	215	148	363

Према томе од сто ставника

СРЕЗА:	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Ресавског	2·09	1·61	1·86
Параћинског . . .	1·75	1·87	1·81
Деспотовачког . .	1·56	2·26	1·77
Свега	1·78	1·86	1·81

Односа размера између релативног броја српских и румунских ученика била је у срезу:

Деспотовачком . . .	као 100:145
Параћинском	„ 100:107
Ресавском	„ 100: 77
у опште	„ 100:104

У оним школама дакле, које су имале ученике од обе народности, било је Румуна релативно више него Срба.

До других резултата долазимо, кад ученике свију школа поредимо с целим бројем становника, које је изложено у овом прегледу.

Срез	Б Р О Ј С Т А Н О В Н И К А				
	СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Деспотовачки .	13837	2075	333	—	16245
Параћински .	17734	3149	109	146	21138
Ресавски . .	10957	4583	204	23	15767
Свега	42528	9807	646	169	53150

Основне школе походило је ученика

У СРЕЗУ:	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Деспотовачком .	241	48	289
Параћинском . .	649	44	693
Ресавском . . .	502	56	558
Свега	1392	148	1540

Од сто становника

ПОХОДИЛО ЈЕ	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
ШКОЛЕ У СРЕЗУ:	Б И Л О	Ј Е	У Ч Е Н И К А
Ресавском	4·58	1·22	3·54
Параћинском . . .	3·10	1·40	3·28
Деспотовачком . .	1·74	2·31	1·78
Свега	3·27	1·51	2·90

Кад бисмо узели да је од хиљаде српских становника било у основним школама сто ученика, онда је, према горњим размерама од равног броја Румуна походило основне школе у срезу:

Деспотовачком . . .	њих	133
Параћинском . . .	"	45
Ресавском . . .	"	27
у опште . . .	"	48

Ако срез ресавски поредимо с осталим срезовима, узев да је у том срезу од извесног броја српских становника походило основне школе њих 100, то је од равног броја становника било у основним школама:

СРЕЗА :	СРЕА	РУМУНА
Ресавског . . .	100	27
Параћинског . .	68	31
Деспотовачког . .	38	50

Овде је интересна та околност, да је код Срба релативни број ђака онадао а код Румуна напротив опет растао.

Остаје нам да саставимо сва четири округа у једну групу, те да се виде разлике, које постоје између њих у погледу школовања деце српске и румунске.

Прво ћемо саставити округе с погледом на школске општине, у којима је било деце од обе народности

Округ	ШКОЛСКИХ ОПШТИНА	Б Р О Ј С Т А Н О В Н И К А				
		СРЕА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Крајински . .	28	5049	83710	1075	62	39896
Црноречки . .	13	2377	17577	289	—	20243
Пожаревачки .	47	32249	41069	1715	234	75267
Ђупријски . .	9	12107	7812	131	—	20050
Свега . .	97	51782	100168	3210	296	155456

У средњу руку било је у једној школској општини.

С Т А Н О В Н И К А		
ОКРУГА :	У ОПШТЕ	РУМУНА
Црноречког . . .	1·557	1·352
Крајинског . . .	1·661	1·206
Пожаревачког . . .	1·601	·874
Ђупријског . . .	2·229	·868
Свега . . .	1·603	1·033

У школама ових општина било је у почетку 1882—83. године ученика и то :

У ОКРУГУ :	СРЕА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Крајинском . .	353	1209	1562
Црноречком . .	88	537	625
Пожаревачком .	1185	1177	2362
Ђупријском . .	215	148	363
Свега . .	1841	3071	4912

Кад број ђака поделимо с бројем школа, онда налазимо да је на једну школу.

Д О Л А З И Л О У Ч Е Н И К А			
У ОКРУГУ :	СРЕА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Крајинском . . .	13	43	56
Пожаревачком .	25	25	50
Црноречком . .	7	41	48
Ђупријском . .	24	16	40
Свега . . .	19	32	51

Поредимо ли број ђака с бројем становника, ми видимо знатне разлике између појединих округа.

Од сто становника.

ОКРУГА :	СРЕА	РУМУНА	У ОПШТЕ
	Б И Л О Ј Е У Ш К О Л И Ђ А К А		
Крајинског . . .	6·99	3·47	3·92
Пожаревачког . .	3·67	2·74	3·14
Црноречког . . .	3·70	3·01	3·09
Ђупријског . . .	1·78	1·86	1·81
Свега . . .	3·56	2·95	3·16

Како за Србе тако и за Румуне највећа размера у крајинском је округу, а најмања у округу Ђупријском.

Кад ове размере међу собом поредимо, ми налазимо, да је на сто српских ђака, који су од извесног броја становника походили основну школу, било ђака румунских у школама округа:

Ђупријског . . .	104
Црноречког . . .	81
Пожаревачког . . .	75
Крајинског . . .	50
у опште . . .	84

Интересно је поређење округа крајинског, у коме је било релативно највише ђака једне и друге народности, са осталим окрузима.

Тако од извесног подједнаког броја српских и румунских становника било је ученика у основним школама

ОКРУГА :	СРБА	РУМУНА
Крајинског	100	50
Црногорског	53	43
Пожаревачког	52	39
Ђупријског	25	26

Према томе округ Ђупријски имао је 75 процената српских ђака а процената ђака румунских релативно мање него ли округ крајински.

Кад се узме у рачун укупно становништво ових округа и број ђака свих школа у тим окрузима, онда се горње размере знатно мењају. Да би се то увидело, ми ћемо овде ставити преглед свега становништва, а за тим и број свију ђака у ова четири округа.

Округ	БРОЈ СТАНОВНИКА				
	СРБА	РУМУНА	ЦИГАНА	ОСТАЛИХ	СВЕГА
Крајински	21167	41617	2076	74	64934
Црногорски	22787	25664	969	4	49424
Пожаревачк	82966	48236	3439	344	134985
Ђупријски	42528	9807	646	169	53150
Свега	169448	125324	7130	591	302493

У свима основним школама

ОКРУГА :	БИЛО ЈЕ УЧЕНИКА		
	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
Крајинског	1·053	1·183	2·236
Црногорског	·595	·537	1·132
Пожаревачког	2·917	1·177	4·094
Ђупријског	1·292	1·48	1·540
Свега	5·957	3·045	9·002

Основне школе походило је дакле од сто становника

ОКРУГА :	СРБА	РУМУНА	У ОПШТЕ
	У	Ч	Е
Крајинског	4·97	2·84	3·44
Пожаревачког	3·52	2·44	3·03
Ђупријског	3·27	1·51	2·90
Црногорског	2·61	2·09	2·29
Свега	3·52	2·43	2·98

При међусобном поређењу ових размера излази, да је на сто српских ђака долазило ђака румунских, у округу:

Црногорском	72
Пожаревачком	69
Крајинском	57
Ђупријском	46
у опште	80

Разлика између ових односних размера и оних, које смо раније показали, највећа је код Ђупријског округа, (104:46) а најмања код округа крајинског (56:58).

Кад крајински округ поредимо с осталим окрузима, онда излази да је од извесног броја српских и румунских становника походило основне школе, и то у округу:

	СРБА	РУМУНА
Крајинском	100	57
Пожаревачком	71	49
Ђупријском	66	30
Црногорском	53	42

Црногорски округ има у основним школама релативно најмање српских ђака, па је зато размера румунских ђака овде најповољнија. У осталим окрузима сразмерно много је више српских ђака.

Из свега до сад наведеног види се, да је у ова четири округа похођење основних школа недовољно. Велики број деце и не упозна се са школом. Мере које у овом погледу прописује закон о основним школама од 31. Децембра 1882. године, могу много допринети да се досадање недовољно стање поправи, али то може бити само онда ако се законски прописи буду строго вршили.

На завршетку овога чланка стављамо овде проценат становника и ђака једне и друге народности.

У ОКРУГУ :	О Д С Т О СТАНОВНИКА Б И Л О С Р Б А				Ђ А К А Ј Е С Р Б А			
	РУМУНА		СРБА		РУМУНА		СРБА	
	СРБА	РУМУНА	СРБА	РУМУНА	СРБА	РУМУНА	СРБА	РУМУНА
Крајинском	33·71	66·29	47·09	52·91				
Црногорском	47·03	52·97	52·56	47·44				
Пожаревачком	63·24	36·76	71·25	28·75				
Ђупријском	81·26	18·74	90·40	9·60				
Свега	57·48	42·52	66·17	33·83				

Проценат Румуна много је већи код становника него ли код ђака; то се најбоље види кад се ове размере међу собом пореде.

На сто српских становника, односно ђака, долазило је

У ОКРУГУ :	РУМУНСКИХ СТАНОВНИКА ЂАКА	
Крајинском	197	112
Црногорском	113	90
Пожаревачком	58	40
Ђупријском	23	11
у опште	74	51